

OSNOVNA ŠOLA MIHA TOLEDO PINTAR

Kidričeva cesta 21, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

STARO POKOPALIŠČE V KS ŠMARTNO

Tematsko področje: zgodovina

Avtor:

Emanuel Planko, 8. razred

Mentorja:

Vesna Vranješ Koprivnikar, prof.

Kljajić Damijan, prof.

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Mihe Pintarja Toleda Velenje.

Mentorica: Vesna Vranješ Koprivnikar, prof.

Mentor: Kljajić Damijan, prof.

Datum predavitve: Marec 2015

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD OŠ Miha Pintar Toledo Velenje, šolsko leto 2014/2015
- KG Staro pokopališče / KS Šmartno / Velenje /sv. Martin / kapela Louise de la Fontagne / Speratinov nagrobnik
- AV PLANKO, Emanuel
- SA VRANJEŠ KOPRIVNIKAR, Vesna / KLJAJIČ, Damijan
- KZ 3320 Velenje, SLO, Kidričeva 21
- ZA Miha Pintar Toledo, OŠ, 2015
- LI 2015
- IN Staro pokopališče KS Šmartno
- TD Raziskovalna naloga
- OP *X, 7 s., 0 tab., 30 sl., 7 p., 8 vir*
- IJ SL
- JI sl

AI V nalogi sem želel raziskati nekaj o zgodovini starega pokopališča Šmartno v KS Šmartno v Velenju. Kmalu sem spoznal, da je o tem zelo malo zapisano v knjigah ali pa nisem našel prave literature o tej tematiki. Zato sem se obrnil na starejše ljudi in njihova pričevanja o pripovedih, ki so jim bili priča ali pa so jih slišali celo od ljudi, pokopanih na tem pokopališču. Kdaj je pokopališče nastalo, ni znano, je pa verjetno povezano s cerkvijo sv. Martina, ki je prvič omenjena leta 1243. Pod cerkvijo so leta 1882 na župnijskih njivah našli Speratinov antični nagrobnik, kar priča, da je skozi Šaleško dolino verjetno vodila rimska pot ali da je bila tu morda rimska poštna postojanka Upellae. Najstarejši nagrobnik, ki sem ga našel na starejšem delu pokopališča, je nagrobnik, ki ga je leta 1870 grof Lichnovski postavil svoji sestrični grofici Harnancourt. Omembe vredni so še grobovi plemišev, lokalnih imenitnejšev in rodbin kot tudi spomenik prvemu pilotu iz Šaleške doline. Drugi pomembni dogodek je prvi pokop pokojnika, g. Florjana, po zaprtju škalskega pokopališča zaradi ugrezanja tal kot posledice rudarjenja. Na novejšem delu pokopališča so še grobovi žrtev bombardiranja rudnika decembra leta 1944 ter drugih žrtev vojnega nasilja. Konec šestdesetih let prejšnjega stoletja so to pokopališče ukinili. Tako sedaj propada in po mednarodnih pravilih lahko na tem prostoru naredijo karkoli, kar bi po mojem bila velika izguba za zgodovino mojega kraja.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND OŠ Miha Pintar Toledo Velenje, 2014/2015

CX Old Cemetery / KS Šmartno / Velenje / St. Martin / Chapel Louise de la FONTAGNÉ /
Speratinov tombstone

AU PLANKO, Emanuel

AA VRANJEŠ KOPRIVNIKAR, Vesna / KLJAJIČ, Damijan

PP 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3

PB Miha Pintar Toledo, OŠ, 2015PY 2015

TI Old Cemetery KS Šmartno

DT Raziskovalna naloga

NO X, 7 p., 0.tab., 30 fig., 7 app., 8 ref.

LA SL

AL sl/en

AI In this work I wanted to explore some history of the old cemetery in the Šmartno town district of Velenje. I realized soon that there exists little written material upon the subject, or I have not found the right literature on this topic. So I turned to the elder people and their testimonies about the stories they have witnessed or have even heard of, concerning people buried in this cemetery. It is not known when the cemetery occurred, but it is probably connected with the church of St. Martin, first mentioned in 1243. In the fields lying beneath the church, an ancient tomb of a person named Speratin was found in 1882, which shows that the Roman way was likely to lead through the valley, or that perhaps there was a Roman mail station there named Upellae. The oldest tombstone I found in the older part of the cemetery, is the one erected in 1870 by count Lichnovski for his cousin, countess Harnancourt. Further the graves of aristocrats, local men and families of rank as well as the tombstone of the first pilot of Šaleška Valley are worth mentioning. Another event worth mentioning was the burial of the deceased Mr. Florian, the first after the closure of Škale cemetery due to the land subsidence as a result of coal mining. In the newer part of the cemetery there are the graves of victims of the bombing of the mine in December 1944 and of other victims of war. At the end of the sixties of the last century the burials on the cemetery stopped. So it has been decaying now and under international rules anything else can be erected in this area, which I think would be a big loss for the history of my town.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
1.1	CILJ RAZISKOVALNE NALOGE.....	1
1.2	PREGLED OBJAV.....	1
2	VRNIMO SE V ANTIČNI ČAS RIMLJANOV.....	2
3	SAKRALNI OBJEKT SV. MARTIN.....	4
3.1	PRVA ZAPISANA OMEMBA ŽUPNIJE IN CERKVE.....	4
3.2	PRIKAZ SPREMINJANJA SKOZI ČAS.....	5
4	KAPELA IN GROBOVI.....	8
4.1	KAPELA Z GROBNICO.....	8
4.2	GROBOVI ŽUPANOV VELENJA.....	10
4.3	GROBNICE PLEMITAŠEV IN PREMOŽNEŽEV.....	12
4.4	GROBNICE IN GROBOVI ŽUPNIKOV.....	15
5	GROBOVI NA NOVEJŠEM DELU POKOPALIŠČA.....	18
5.1	ŽRTVE II SVETOVNE VOJNE.....	18
5.2	GROB PRVEGA PILOTA IZ ŠLEŠKE DOLINE.....	24
5.3	NAGROBNIK KOT NEMA PRIČA ZGODOVINE.....	26
5.4	STARO POKOPALIŠČE KOT SPOMINSKI PARK.....	28
6	ZAKLUČEK.....	29
7	ZAHVALA.....	30
8	VIRI IN LITERATURA.....	31

KAZALO SLIK

Slika 1: Speratinov nagrobnik hranjen v atriju gradu (lastni vir)	2
Slika 2: Približna sedanja lokacija najdbe antičnega nagrobnika	2
Slika 3: Publikacija muzeja Velenje (Vir: Muzej Velenje)	3
Slika 4: Cerkev sv. Martina v KS Šmartno leta 2008 (Vir: Foto Hans)	4
Slika 5: Cerkev sv. Martina okoli leta 1974 (Vir: Karel Planko ml.)	5
Slika 6: Cerkev sv. Martina leta 2015 (Vir: Emanuel Planko)	5
Slika 7: Nova lokacija po letu 1842 sedanjega starega pokopališča (Vir: Foto Hans)	6
Slika 8: Prvotni dek starega pokopališča (Vir: Google map)	7
Slika 9: Propadajoča kapela z grobnico grofici Harnancourt (Vir: Emanuel Planko)	8
Slika 10: Kapela z grobnico iz severne strani (Vir: Emanuel Planko)	8
Slika 11: Kapela z grobnico Alojzije de la Fontagne (Vir: Emanuel Planko)	9
Slika 12: Zdravnik Fran Skubic (Vir: Emanuel Planko)	10
Slika 13: Grob Jožefa Raka (Vir: Emanuel Planko)	11
Slika 14: Grobnica družine Goll (Vir: Emanuel Planko)	12
Slika 15: Grobnica družine Adamovich de Csepín (Vir: Emanuel Planko)	13
Slika 16: Grobnica rodbine Skaza (Vir: Emanuel Planko)	14
Slika 17: Grob žunika Franca in Dr. Josip Hohnjeca (Vir: Emanuel Planko)	15
Slika 18: Grob župnika Josip Gospodariča (Vir: Emanuel Planko)	16
Slika 19: Levo grob Ivana Kellerja in desno rodbine Pakj (Vir: Emanuel Planko)	16
Slika 20: Pogled iz zraka na celotno pokopališče (Vir: Google map)	17
Slika 21: Lokacija kje se nahajajo grobovi (Vir: Emanuel Planko)	18
Slika 22: Grob Planko Jožefe, žrtve bombnega napada (Vir: Emanuel Planko)	19
Slika 23: V drugi vrsti so grobovi žrtev bombnega napada (Vir: Emanuel Planko)	19
Slika 24: Grob Venturini Mihaela, žrtev bombnega napada (Vir: Emanuel Planko)	20
Slika 25: Grob Jožeta Dušak, žrtev bombnega napada (Vir: Emanuel Planko)	21
Slika 26: Grob talcev žrtev vojnega nasilja (Vir: Emanuel Planko)	22
Slika 27: Grob padlim borcem (Vir: Emanuel Planko)	23
Slika 28: Slika iz nagrobnika pilota Viktorja Mlinarja (Vir: Emanuel Planko)	24
Slika 29: Spomenik prvega pilota iz Šaleške doline (Vir: Emanuel Planko)	25
Slika 30: Grob pra in prapra deda (Vir: Emanuel Planko)	26
Slika 31: Narava počasi a vztrajno prekriva grobove	27

1 UVOD

Pogled skozi okno moje sobe se razprostira na staro pokopališče ob cerkvi sv. Martina v KS Šmartno, ki je ena izmed šestnajstih krajevnih skupnosti mesta Velenje. Kljub temu, da že od 1.7.1968 ni bilo več pokopov pokojnikov je še spomin nanje živ. Sklepam po tem, da je še vedno nekaj grobov lepo urejenih. Res je tudi, da prihajajo vedno starejši ljudje. Razen domačinov tudi iz Švedske, Francije, Nemčije, Avstrije, Kanade, Avstralije, itd. Največkrat pridejo prosit za orodje ali vodo za rože in tako povedo od kod prihajajo in kdo od sorodnikov je tukaj pokopan. Precej grobov je bilo prekopanih na druga pokopališča, največ na pokopališče v Podkraju, ki je nadomestilo to staro pokopališče, ki ga bom opisal.

1.1 CILJ RAZISKOVALNE NALOGE

Z raziskovalno nalogo bi rad zbral čim več zgodovinskih podatkov o starem pokopališču, ki po zaprtju počasi zamira ter propada tako nagrobniki kot sakralni objekti.

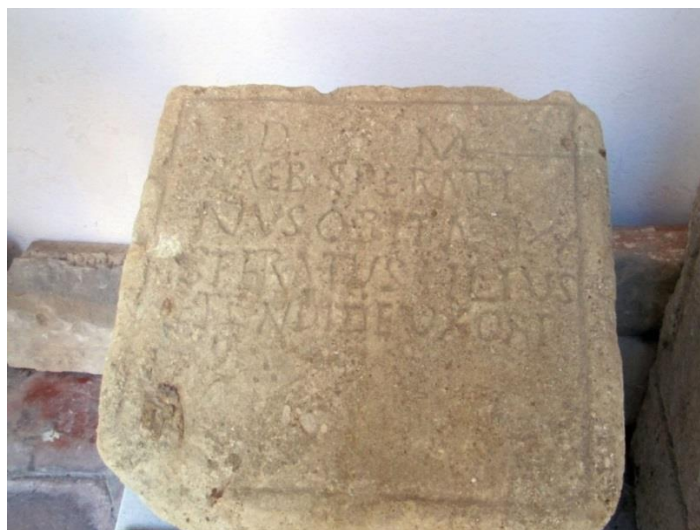
- Raziskati nastanek pokopališča
- Predvidevaja kako je nastalo in se spreminjalo
- Stari del in novi del
- Pomembni grobovi
- Grobovi NOB oz. žrtev bombardiranja rudnika
- Zaprtje pokopališča
- Negotova usoda pokopališča

1.2 PREGLED OBJAV

Samostojnega zapisa o starem pokopališču pri cerkvi sv. Martina v KS Šmartno v Velenju nisem zasledil razen knjige Pokopališča Lavantinske škofije, knjige Ignaca Orožna, Das Bisthum und die Diözese Lavant V in knjigi Ace in Roka Polesa Poskok po Šaleški dolini. Je pa velikokrat omenjeno v raznih knjigah ali člankih v kontekstu z kakšno drugo tematiko.

2 VRNIMO SE V ANTIČNI ČAS RIMLJANOV

Zakaj je ravno tukaj nastalo pokopališče bi lahko bil eden izmed odgovorov v najdbi nagrobnega kamna še iz rimskih časov. Po pogovoru z g. Tanšek Agustom, je bil najden le kakšnih 100 metrov od naše hiše oz. na današnji Tavčarjevi cesti, nekje na prostoru hiše družine Jevšenak ali takratne parcelne št 156. To se bi naj zgodilo leta 1882 naj bi pri oranju njive v bližini župnijski gospodarskih poslopij. Leta 1954 je dr. Jaro Šašel raziskoval poti rimske pošte Upellae, ki naj bi potekala na antični cestni trasi med Celeio in Colatijem (med sedanjim Celjen in Slovenj Gradcem). Po raznih ostankih kamenja, antične keramike najdene na župnijskih njivah je sklepal, da je bila ta poštna postaja nekje v Stari vasi v Velenju.

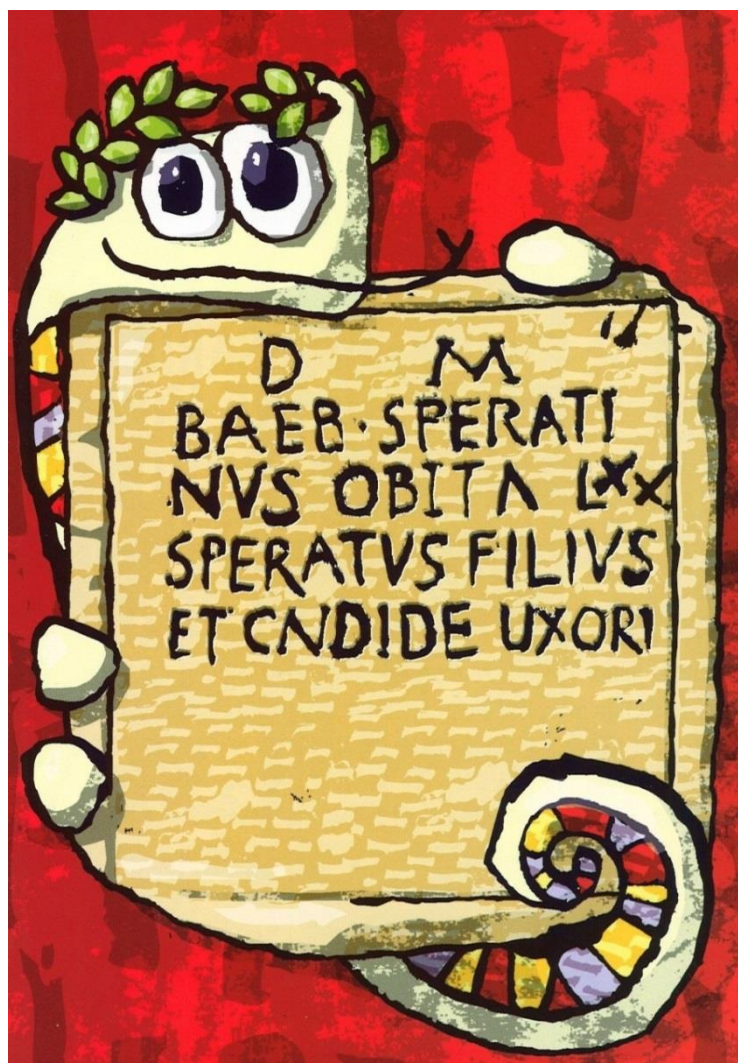

Slika 1: Speratinov nagrobnik hranjen v atriju gradu (lastni vir)

Slika 2: Približna sedanja lokacija najdbe antičnega nagrobnika

Slika 3: Publikacija muzeja Velenje (Vir: Muzej Velenje)

Napis na kamnu: *D(is) M(anibus).P(ublius)Ae</>(ius) Sperati-/ nus obit(us) a(norum)JLXX./Speratus filius/ et Candid(a)e uxori.* -Božanskim Manom. Publij Elij Speratin, umrl star 70 let. Sin Sperat (je dal postaviti nagrobnik njemu) in (svoji) ženi Kandidi. Prepis in prevod Milan Lovenjak.

Konec 19. stoletja so še vedeli stari ljudje povedati, da so njive pod kapelo, ki je stala pod cerkvijo sv. Martina, polne opek, kamenja in zidov, po predvidevanjih verjetno iz rimskih časov. Povedali so tudi , da so tistemu del nekoč imenovali Groblje.

3 SAKRALNI OBJEKT SV. MARTIN

3.1 PRVA ZAPISANA OMEMBA ŽUPNIJE IN CERKVE

Prvič je bila omenjena kot župnijska cerkev leta 1243 in kot župnija leta 1264. To je objavljeno na spletni strani cerkve sv. Martina in v ponatisu knjige Pokopališča pri cerkvah lavantinske škofije iz leta 1916. Za tiste čase je bilo značilno, da so poleg cerkva obstajale kostnice in kapele. Krstna kapela je največkrat bil povod, da so v bližini zgradili cerkev, nad kostnice pa pokopališke kapele.

Slika 4: Cerkev sv. Martina v KS Šmartno leta 2008 (Vir: Foto Hans)

Takšna je podoba sedanje cerkve sv. Martina. Na sliki je viden zvonik in prvotni sakralni prostor ter kasneje dograjen prizidek. Po opisih naj bi bilo prvotno pokopališče na mestu, kjer je sedaj prizidek. Ker je verjetno bilo zelo malo so leta 1842 župno pokopališče opustili in proti proti sever-zahodu. Začeli z novim (sedanjim starim) pokopališčem. To ustreza sedanjem ograjenem delu pokopališča z grobnico in kapelo.

3.2 PRIKAZ SPREMINJANJA SKOZI ČAS

Slika 5: Cerkev sv. Martina okoli leta 1974 (Vir: Karel Planko ml.)

Zgornja slika predstavlja Šmarsko cesto pred prenovo in v ozadju cerkev sv. Martina ter del mrliške vežice in še nezaraščen in urejen del starega pokopališča.

Slika 6: Cerkev sv. Martina leta 2015 (Vir: Emanuel Planko)

Po dobrih štirih desetletjih lahko opazimo kako bršljan prerašča mrliško vežico in grobove.

Slika 7: Nova lokacija po letu 1842 sedanjega starega pokopališča (Vir: Foto Hans)

Slika 8: Prvotni dek starega pokopališča (Vir: Google map)

Z rumenim okvirjem je označen prvoten del starega pokopališča. Desno zgoraj v malem kvadratu, pa je novo romanska kapela z grobnico gospe Louise de la Fontagne, ki je bila kot arhitektura biser tega pokopališča in sedaj žalostno propada. Nekje sem slišal, da bi se naj reklo takšni obliki pokopališča dolina mrtvih. Če se postavimo na zahodno stran in gledamo proti vzhodu je ob vzhodnem zgornjem robu delu pokopano plemstvo, na levi strani ob premožne rodbine. Prav tako na spodnjem zahodnem robu, na sredi meščani in verjetno zaradi pomanjkanja še kakšena pomembna rodbina ter na levi strani proti jugu oz. proti cerkvi sv. Martina pa otroci. Tikoma ob mrliški vežici pa nekako ne zakaj je tam lociran grob padlim borcem. Morda zaradi nemške okupacije v tistem času.

4 KAPELA IN GROBOVI

4.1 KAPELA Z GROBNICO

Slika 9: Propadajoča kapela z grobnico grofici Harnancourt (Vir: Emanuel Planko)

Slika 10: Kapela z grobnico iz severne strani (Vir: Emanuel Planko)

Slika 11: Kapela z grobnico Alojzije de la Fontagne (Vir: Emanuel Planko)

Kapelo z grobnico je leta 1870 dal postaviti nad grobom svoje sestrične grofice Louise de la Fontagne d Harnancourt roj. Locatelli (23.4.1829 – 24.5.1869), grof Othenio Maria Lichnowski. Za gradnjo je dal dekanu in župniku Gregor Miklavžinu, 500 goldinarjev za vzdrževanje in maše. (Vir: Pokopališča Lavantinske škofije, 1916)

4.2 GROBOVI ŽUPANOV VELENJA

Slika 12: Zdravnik Fran Skubic (Vir: Emanuel Planko)

Pred vhodnimi vrati kapele za ograjo je spomenik zdravnika in župana mesta Velenje (21.1.1835 . 9.6.1899).

Slika 13: Grob Jožefa Raka (Vir: Emanuel Planko)

Bil je velenjski župan in načelnik okrajnega zastopa. Leta 1867 je bil izvoljen v takratni deželni zbor ter z Josipom Vošnjakom spadal med liberalne Slovence in bil član kluba slovenskih poslance

4.3 GROBNICE PLEMITAŠEV IN PREMOŽNEŽEV

Slika 14: Grobnica družine Goll (Vir: Emanuel Planko)

Po besedah g. Tanšek Augusta je družina Goll bila najbolj znana v po t.i. Gollovi parni žagi, ki naj bi bila nekje na današnji lokaciji VTV studia ter gostilni in hotelu Post.

Slika 15: Grobnica družine Adamovich de Csepin (Vir: Emanuel Planko)

Karl Adamovich je leta 1882 kupil velenjski grad od Felixa (de la Fontaine d'Harnoncourt-Unverzagta) in ga posedoval skoraj dvajset let. Bil je vojaški častnik med drugimi tudi načelnik šoštanjskega okrajnega zastopa ter podžupan občine Velenje. Njegove zasluge so tudi prvi začetki gasilstva v Šaleški dolini ter razvoja kmetijstva.

Slika 16: Grobnica rodbine Skaza (Vir: Emanuel Planko)

Po različnih grobovih z enakim priimkom sklepam, da si verjetno niso bili v sorodstvenih vezeh.

4.4 GROBNICE IN GROBOVI ŽUPNIKOV

Slika 17: Grob žunika Franca in Dr. Josip Hohnjeca (Vir: Emanuel Planko)

Dr. Josip Hohnjec je bil zelo dejaven politik in poslanec, ki se je že takrat zavzemal za avtonomijo Slovenije in in je nasprotoval centralistični vidovdanski ustavi.

Slika 18: Grob župnika Josip Gospodariča (Vir: Emanuel Planko)

Slika 19: Levo grob Ivana Kellerja in desno rodbine Pakj (Vir: Emanuel Planko)

Na tem pokopališču so še pokopani župniki Franc Sal. Cizej, Gregor Miklavžina in drugi.

Verjetno nekje pred drugo svetovno vojno so pokopališče razširili proti severozahodu in tudi tukaj najdemo pomembne grobove. Po vsej verjetnosti je zaradi nemškega okupatorja, ki je v rudniku zrušili severni varnostni steber in kot posledica je bilo uničenje oz. ugrezanje Škalske cerkve in tamkajšnjega pokopališča. Tako je med drugo svetovno vojno bil prvi pokop na šmarško pokopališče g. Florjana iz Škal. Uspelo mi je najti grob z enakim priimkom, a žal se letnice ne ujemajo (po pričanju g. Tanšek Avgusta) .

Slika 20: Pogled iz zraka na celotno pokopališče (Vir: Google map)

Rumena črta označuje celotno površino, ki zajema staro pokopališče. Novejši del je bolj močvirnat zato tam prihaja do hitrejšje erozije in s tem propadanja gobov.

5 GROBOVI NA NOVEJŠEM DELU POKOPALIŠČA

5.1 ŽRTVE II SVETOVNE VOJNE

Slika 21: Lokacija kje se nahajajo grobovi (Vir: Emanuel Planko)

Po pri pričanju mojega starega očeta Planko Karla so leta 1944 28. decembra so nad Velenjem leteli zavezniški bombniki in dva sta se obrnila in napadla rudnik. Bilo je več žrtev tega napada, med drugim tudi njegova sestra Planko Jožefa. Spomijal se je, da je kot otrok, ki se je vrnil iz nemškega mladinskega delovnega taborišča, videl več kar v vrsti izkopane grobove. Tega srhljivega prizora ni pozabil do konca svojih dni. Ko sem sedaj iskal preostale grobove sem našel ohranjena le še dva poleg našega.

Slika 22: Grob Planko Jožefe, žrtve bombnega napada (Vir: Emanuel Planko)

Slika 23: V drugi vrsti so grobovi žrtev bombnega napada (Vir: Emanuel Planko)

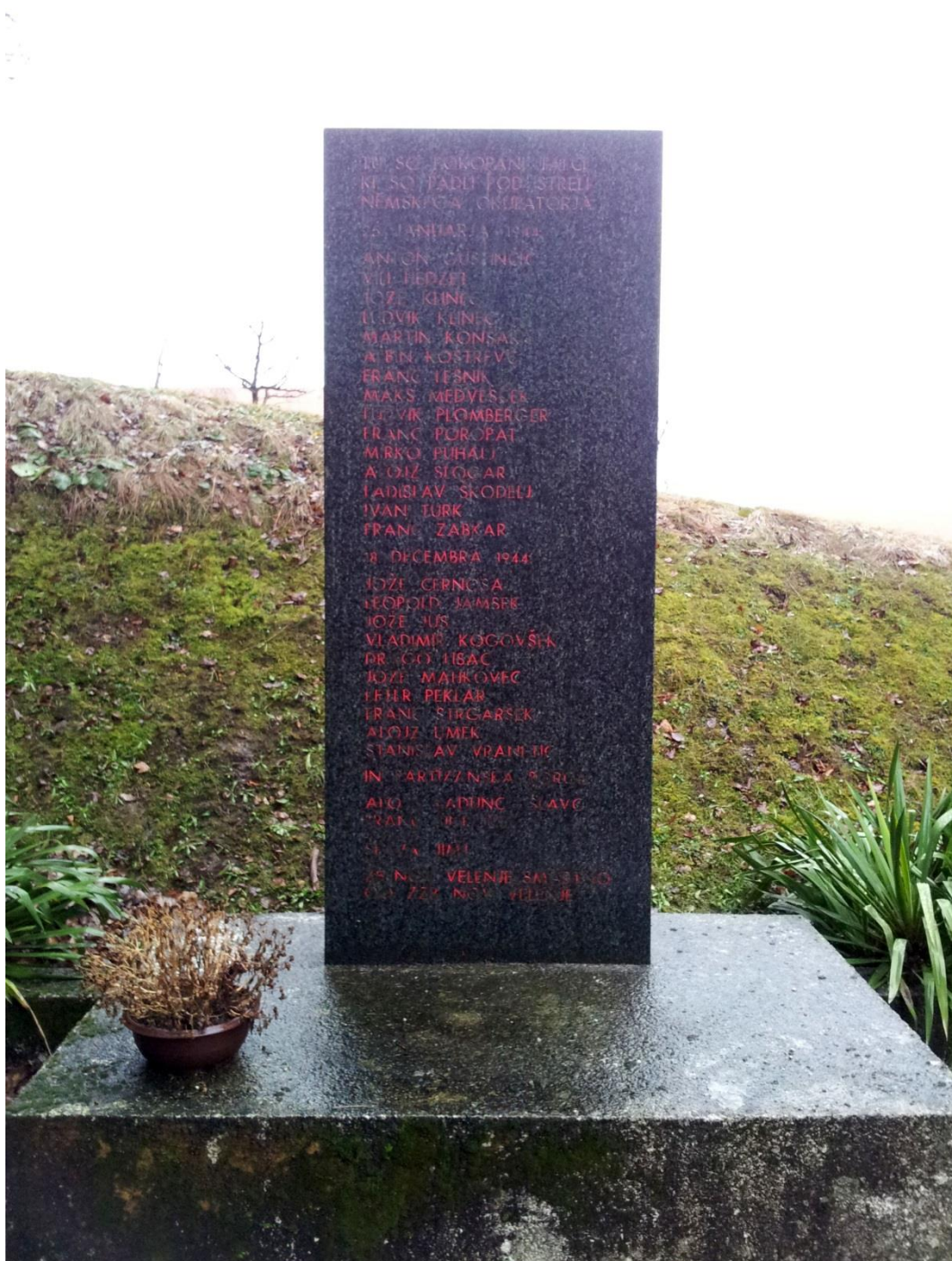

Slika 24: Grob Venturini Mihaela, žrtev bombnega napada (Vir: Emanuel Planko)

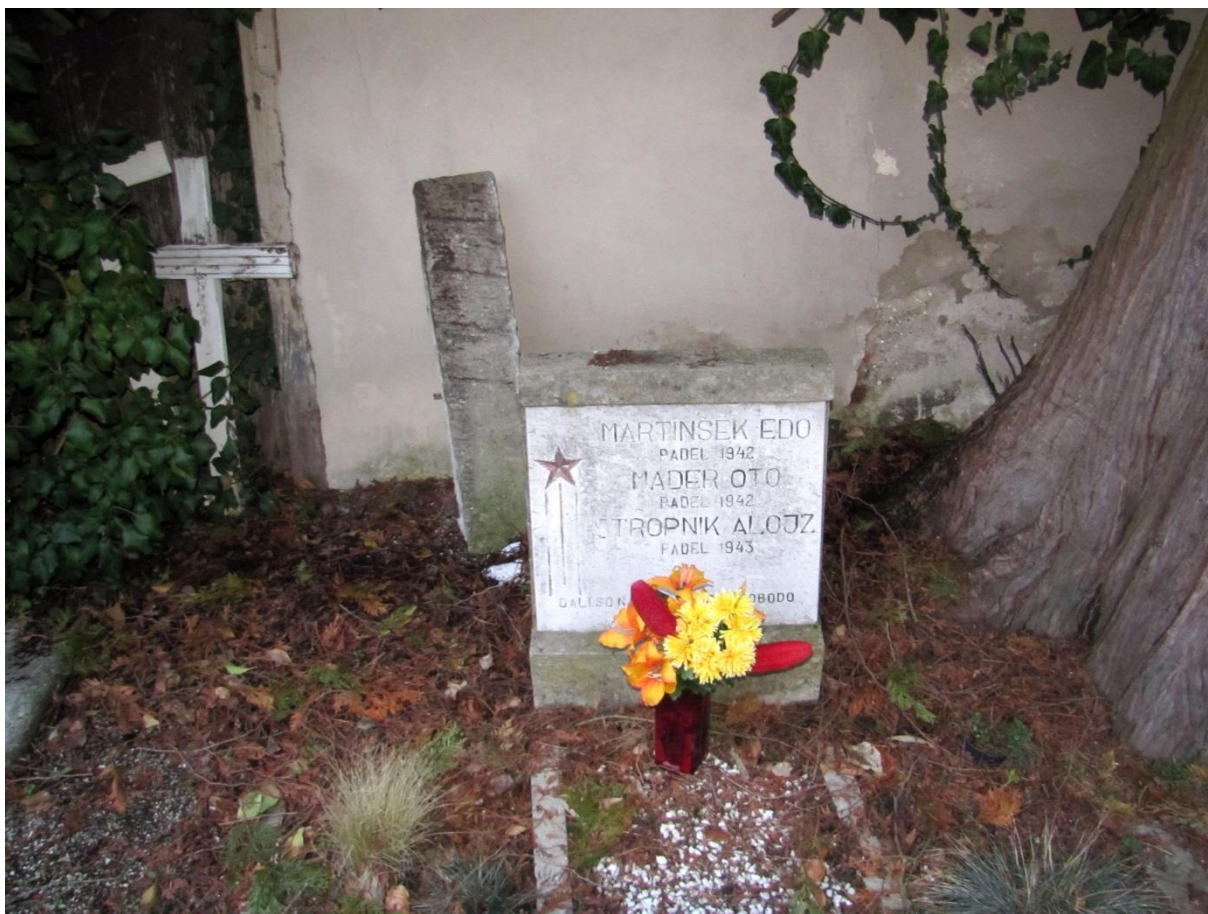
Poleg žrtev bombnega napada na rudnik 28.12.1944 so grobovi žrtve talcev padlim pod streli okupatorja 15.1.1944 in 18.12.1944.

Slika 25: Grob Jožeta Dušak, žrtev bombnega napada)Vir: Emanuel Planko)

Slika 26: Grob talcev žrtev vojnega nasilja (Vir: Emanuel Planko)

Slika 27: Grob padlim borcem (Vir: Emanuel Planko)

V novejšem delu pokopališča je precej več grobov prekopanih kot v starejšem delu, dodatno pa jih občasno poškodujejo ali uničijo vandali in objestneži, ki jim ni mar za preteklost.

5.2 GROB PRVEGA PILOTA IZ ŠLEŠKE DOLINE

Slika 28: Slika iz nagrobnika pilota Viktorja Mlinarja (Vir: Emanuel Planko)

Po pripovedovanju mojega starega očeta Karla Planko, je ta mladi pilot priletel v Velenje in pristal z letalom na Turnskih travnikih. Kar je bilo za tiste čase nekaj fantastičnega.

Slika 29: Spomenik prvega pilota iz Šaleške doline (Vir: Emanuel Planko)

5.3 NAGROBNIK KOT NEMA PRIČA ZGODOVINE

Slika 30: Grob pra in prapra deda (Vir: Emanuel Planko)

Posebnost je zapis očeta v nemškem jeziku in sina v slovenskem, ker so se menjale tri države, Avstro-ogrska, kraljevina Jugoslavije in Jugoslavija.

Slika 31: Narava počasi a vztrajno prekriva grobove

5.4 STARO POKOPALIŠČE KOT SPOMINSKI PARK

V članku lokalnega časopisa Naš čas (7.12.1967 str. 3) sem prebral članek ki omenja, gradnjo novega pokopališča v Podkraju. Po zaprtju Škalskega ter še Šoštanjskega in Šmarskega pokopališča se je pokazala potreba po novem za širšo okolico. Po statistiki naj bi bilo okoli 140 pokojnikov na leto in z razvojem urbanega mestnega naselja pride do sprememb starih običajev, da je pokojnik ležal do pokopa na domu (v hišah). Ker je pa v blokovnih naseljih tak način manj sprejemljiv je bila rešitev mrliška vežica, kjer je bil pokojnik do pokopa. Z dne 1.7.1968 se uradno preneha z pokopi na Šoštanjskem in Šmarškem pokopališču. Pogrebna služba pa je zadolžena, da opuščene grobove uredi v park. Po besedah ljudi, ki še urejujejo grobove na starem šmarskem pokopališču pa je to pomenilo le košnjo trave in nasutje peska na dovozne poti in pešpoti. Konec devetdesetih so bili narejeni idejni projekti za spominski park in povečanje parkirnih mest (zaradi potrebe cerkve sv. Martina) in celo ponovnega aktiviranja pokopališča v neki omejeni obliki. Ker se pa bližnji prebivalci niso strinjali najprej zaradi enosmerno urejenega dostopa iz Kidričeve ceste preozkih cest in posledično večjega prometa in cestnih zamaškov. In še druge faze ponovnega aktiviranja pokopališča, saj bi se zaradi širitve proti vzhodu verjetno posekal del gozda proti bazenu pitne vode. Lahko povem, da je bila naša hiša namenjena za gostinski objekt in jo je lastnik prodajal zaradi zaprtja pokopališča, mi pa smo jo kupili ravno zaradi tega, ker se je ukinilo. Kar se pa tiče spominskega parka in parkirnih prostorov pa nisem zasledil kakšnega nasprotovanja. Po razgovorih ugotavljam, da bi želeli lep spominski park, obnovljeno kapelo in vsaj stari del pokopališča z ostanki pokončnih delov nagrobnikov, okoli pa travnato površino z nakazanimi pešpoti ter ograjo.

6 ZAKLUČEK

Ko sem začel z nalogo sem imel zelo malo, podatkov in še manj izkušenj. Z poglobljanjem v delo sem kaj kmalu ugotovil, da bi moral prebrati veliko zgodovinskih različnih knjig, raznih zapiskov, člankov in poiskati še kakšne arhive, če bi želel natančno opisati vse povezave z starim pokopališče v KS Šmartno pri Velenju. Pri raziskovanju sem mi je zmanjkalo časa, ker sem primerjal zapiske v slovenskem in nemškem jeziku, ki se razlikujejo po različnih zapisih enakih besed in imen. Ugotovil sem tudi da pravi zgodovinarji uporabljajo drugačen slog opisovanja kot sem ga vajen in do potankosti navajajo vire zapisov, izjav in najdb. V zapisanem sem ugotovil, da sega zgodovina sedanje Šaleške doline daleč nazaj in je bila zelo dinamična od najdbe mastadonta, do raznih kamnov, keramike, glinenih ostankov in Speratinovega nagrobnika. Za prevlado v teh krajih se je z plemstvom vedno nekaj spreminjalo, uničevalo ali na novo zgradilo. In kot kaže sedanji čas se tradicija nadaljuje. Staro šmarsko pokopališče žalostno najeda zob časa le posamezniki še skrbijo za grobove in s tem oživljajo spomin na preteklost našega kraja. Lepi nagrobniki in kapela bi lahko bili lep spominski park, ki jih v tujini znajo z pridom izkoristiti kot pokazatelj, kako jim je v ponos preteklost ne glede na samo vsebino. To je tudi pomembna turistična zanimivost pri opisih našega Velenja. Upam, da je bo moja naloga morda vzbudila ljudem kanček spoštovanja naše preteklosti in da se morda odločijo nagrobnike saj stari del pokopališča obdržati približno v sedanji obliki ter dodati še del iz novejšega dela kot so grob prvega pilota, obeležja druge svetovne vojne in še kakšen bi se našel.

Nalogo posvečam vsem, ki so na tem pokopališču našli svoj mir in spokoj.

7 ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorjema Vesna Vranješ Koprivnikar Klajajič Damijanu za pomoč pri uvajanju v raziskovanju zgodovine in za pomoč pri pridobivanju informacij in gradiva, g. Avgustu Tanšku za prve informacije o pomembnih osebah, ter Mateji Medved in Vinko Mihelaku iz muzeja za gradiva Velenje, Ladu Planku za prevod, Nedeljku Grabant za pomoč pri oblikovanju, Zvone Planku za idejo naloge. Posebej se zahvaljujem tudi staršem, ki so me pri tej nalogi podpirali in vzpodbujali.

8 VIRI IN LITERATURA

- Slovenski biografski leksikon, 2. zvezek, Zadržna gospodarska banka, Ljubljana, 1926, str. 336.
- Gregor Mali, Dr. Josip Hohnjec, Omnes unum, 1964, št. 3, str. 86–87.
- Jože Hudales, Šaleška dolina v 18. in 19. stoletju, v: Velenje. Razprave o zgodovini mesta in okolice, Velenje: Mestna občina, 1999, str. 284.
- Mateja Medved, Zgodba neke stavbe. Kratka zgodovina Vile Bianche in njenih prebivalcev, v: Šaleški razgledi 2012.
- Pokopališča pri cerkvah lavantiske škofije, 1916, str. 320,321
- Pokopališča Lavantiske škofije
- Das Bisthum und die Diözese Lavant V, Ignaz Orožn
- Članki iz lokalnega časopisa Naš čas
- Šaleški razgledi 3